

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMININ BELİRLEDİĞİ DEĞERLERİN 6. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERS KİTAPLARINA YANSIMA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

Yavuz TOPKAYA

Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Eğitim Fakültesi, topkayay@gmail.com

Halil TOKCAN

Yrd. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, tokcanhalil@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışma, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan “Bilimsellik”, “Doğal çevreye duyarlılık”, “Kültürel mirasa duyarlılık”, “Sorumluluk”, “Yardımseverlik”, “Hak ve özgürlüklere saygı” ve “Çalışkanlık” değerlerinin 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımalarını ortaya koymaktadır. Yapılan çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi ve özel yayınevi tarafından basılan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları incelenmiştir. Çalışmada bu amaçla tarama ve doküman inceleme yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda özel yayınevi tarafından basılan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında öğretim programının belirlediği yedi değer toplamda 125 kez yer alırken, Milli Eğitim Bakanlığı yayınevi tarafından basılan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında ise toplamda 44 kez yer verildiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Değer, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, Sosyal Bilgiler Ders Kitabı.

COMPARISON OF LEVEL OF REFLECTION OF VALUES WHICH SOCIAL STUDIES CURRICULUM DEFINES IN THE 6TH GRADE SOCIAL STUDIES COURSE BOOKS**ABSTRACT**

This study aims to reveal reflection level of values such as “Scientific”, Sensibility to natural environment”, Sensibility to the cultural heritage”, “Responsibility”, “Altruism”, “Respect for rights and freedoms” and “Diligence” to the 6th grade social studies course books. The Course Books printed by the Ministry of National Education Publish and Private Publish were examined. In the study document analysis were employed. As a result of the analysis, while the values were included 128 times in the 6th grade social studies course books published by the private press, they were included 44 times in the course books published by the Ministry of National Education.

Key Words: Value, Social Studies Curriculum, Social Studies Course Books

¹Bu çalışma Yavuz Topkaya'nın Yüksek lisans tezinin bir bölümünün geliştirilmiş halidir.

GİRİŞ

İnsanoğlu, varoluşundan itibaren kendisi için bir düzen arayışında olup etrafında gerçekleşmekte olan olayları anlamak için de bir takım değerler sistemine ihtiyaç duymuştur. İnsanların, yalnız başına yaşamaktan ziyade diğer bireylerle birlikte yaşama eğilimi zaman içerisinde toplumların ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. Toplum olarak bir arada yaşayabilmek için o toplumu oluşturan bireyler arasında uyulması gereken bir takım kurallar dizgesinin oluşturulması, zaman içerisinde doğal olarak zaruri bir hal almıştır. İnsanların toplum içerisindeki yaşamını düzene sokan ve bireyleri belli kurallar doğrultusunda davranmaya zorlayan bu toplumsal kurallar dizgesi, toplumsal değerlerin önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda toplumsal olması yönüyle insana ait olgusal nitelikli bir kavram olan değer için, ancak bu olgusal özelliğinden hareketle bir belirlemede bulunulabilir. Bu bakımdan değer, insan davranışlarına yön veren ve insanları harekete geçiren bir öz nitelik olarak ifade edilebilir. Daha özel olarak değer, insani deneyimlerin mümkün bütün içeriklerini belirleyen, oldukça yoğun insansı bir özelliğe sahiptir.

Değer kavramı günümüzde özellikle felsefe, psikoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarının konusunu oluştururken, bunun yanında matematik, dini bilimler ve tarih gibi daha birçok bilim dalının da önemli bir uğraş alanıdır. Sosyal bilimler açısından değer kavramının bu denli önemli olmasında merkezine insanı alıyor olması gelmektedir (Ulusoy ve Dilmaç, 2012).

Ayrıca bireylerin gelecek hakkındaki tasarımlarını içeriklendirme yönüyle belirleyici bir işleve sahip olmasından dolayı değerlerin rehberlik edici özelliğinden de söz edilebilir. Değerler, bireylerin kişisel ihtiyaçlarını karşılayan ve içlerindeki enerjiyi açığa çıkaran güdüler olarak da ifade edilebilir. Birbirinden farklı disiplinlerin ortak sorunsalı olarak olgusallaşan değerler kavramına ilişkin olmak üzere birçok farklı araştırmacı tarafından önerilen tanımlamaların kayda değer bir çeşitlilik sergilediği anlaşılmaktadır (Akbaş, 2004; Çağlayan, 2005; Erdem, 2003; Giddens, 2005; Kılıoğlu, 1988; Oğuzkan, 1981; Timuçin, 2005).

Değerler, insan davranışlarını harekete geçiren, kişiler için kimi zaman arzu edilen bir durumu ifade ederken kimi zaman da hoş olmayan bir durumdan kaçışı ifade eder (Erdem, 2003).

Rokeach (1973) değer kavramını, insanların benliğinde yer eden ve değışmesi zor olan inançlar olarak ifade etmiştir (Akt. Akbaş, 2004).

Güngör (1993) değer kavramını, insan istencinin olumlu ve olumsuz yönelişlerinin bir sonucu olarak ele almış ve değeri doğrudan insan kendiliğinin duygusal bir yorumu olarak işlemiştir.

Ulusoy ve Dilmaç (2012) ise değeri, herhangi bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut bir ölçü olarak tanımlamışlardır.

Değerler herhangi bir insanın, insanlara ait özellikleri, kişinin istek ve niyetlerini veya davranışlarını değerlendirirken başvurduğu kriterlerdir (Dilmaç, 1999). Bu açıdan değerlendirildiğinde insanlara rehberlik edici bir özelliğe sahip olan değerlerin öğrencilere etkili bir şekilde kazandırılmasında öğretim programlarına son derece büyük görevler düşmektedir.

Türkiye’de 2005 yılından sonra sosyal bilgiler müfredatında büyük çapta bir değişikliğe gidilmiştir. Bu değişikliğe bağlı olarak sosyal bilgiler dersinin genel amaçlarında ve programın uygulanışında da farklı bir yol izlenmeye başlanmıştır. Günümüzde ise yapılan son değişikliklerden sonra sosyal bilgiler dersine karşı bakış açısı da değişmiştir. Çünkü daha önceki programlar dâhilinde hazırlanan sosyal bilgiler öğretimi tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri ile sınırlandırılan, öğretmen merkezli, ezbere dayalı kuru bilgi yığından oluşan, beceri ve değerleri içselleştirmede yetersiz kalan bir ders görüntüsündeydi. 2004 yılında hazırlanan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilgiler öğretiminde değerlerin ve sosyal becerilerin öğrencilere kazandırılması gerektiğini ortaya koymuştur. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, sosyal bilgiler dersinde, bireylerin kendi değerlerini oluşturmalarını ve becerilerini geliştirmelerini işaret etmiştir. Bireyin davranışlarını anlamlandırması ve kendine ait değerlendirmelerini bireyin ancak kendisini tanımasıyla mümkün olacağı bilinmektedir. Bireyin kendini tanıması, etkin ve bilinçli bir vatandaş olabilmesi sosyal bilgiler eğitiminin öğrenciye içselleştirebileceği bir boyutta verilmesine bağlıdır (Balci, 2008). Okullarda uygulanan öğretim programları, toplumun ve devlet otoritesinin kabul ettiği değerleri aktarmanın en etkili yollarından birisidir. Bu nedenle okulun sunmuş olduğu eğitimsel ortam, değer eğitiminin önemli bir parçası olarak kabul edilebilir (Powell, 2010). Öğretim programlarında ekonomik, sosyal, kültürel dini, milli ve evrensel değerlerin hangi yöntem ve teknikle aktarılacağı, yapılan değer eğitiminin amacına ulaşip ulaşmadığını belirlemek amacıyla hangi ölçme-değerlendirme tekniklerinin uygulanacağı öğretim programlarında genellikle yer alır (Lawton 1975; Cornbleth, 1990, Halstead ve Taylor, 2000; Rodger, 2000). Değerlerin kazandırılmasında etkili bir programın hazırlanmasının yanı sıra değer öğretiminde ders kitapları da önemli bir yer tutmaktadır.

Ders kitapları, program dâhilinde belirlenen ve öğrencilere kazandırılmak istenen hedef ve davranışları sağlamak için hazırlanan yazılı materyallerdir. Bundan dolayı ders kitaplarının programdaki hedeflere uygun bir şekilde yapılandırılmış olması gerekmektedir. Bunun yanında ders kitaplarının öğrencilerin düşünce yapılarını ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik bir işlevinin de olması gerekmektedir. Programda verilmesi gereken hedef ve davranışların öğretilmesinde zamanın büyük bir kısmı ders kitaplarına ayrıldığından ders kitaplarının nitelik yönünden de dikkatli bir şekilde hazırlanması gerekmektedir (Dönmez, 2003).

Sanchez, ders kitaplarında ek boyutlu, geleneksel, gelişi güzel seçilmiş okuma parçalarının mevcut olması, kahramanların seçilmesi ve özelliklerinin ortaya çıkarılmasında hikâyelerin kullanımını gündeme getirmektedir. İlk ve orta dereceli okullarda okutulan ders kitapları, kahramanların tüm özelliklerini anlatmamasından dolayı (bireysel ve kültürel yansımaları açısından), istenilen değerlerin öğrencilere kazandırılmasını sağlayamamaktadır. Hikâyelerde kullanılan kahramanların yaşadıkları dönemlerin özellikleri ile birlikte

anlatılması, kahramanlarda bulunan değerlerin ve/veya o dönem insanlarında mevcut olan değerlerin öğrenciler tarafından daha kolay özümsemesini sağlar (Sanchez, 1998).

Tüm bu durumlar ışığında eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan diğer materyaller içerisinde ders kitapları şüphesiz ki öğretmen ve öğrenciler tarafından en fazla kullanılan materyalleri oluşturmaktadır. Bu yönüyle de sosyal bilgiler dersi öğretim programında belirlenen değerlerin sosyal bilgiler ders kitaplarındaki kullanım şekilleri ile sıklıkları öğrencilerin algı düzeyleri göz önüne alınarak verilmelidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 6. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Programında yer alan “Bilimsellik”, “Doğal çevreye duyarlık”, “Kültürel mirasa duyarlık”, “Sorumluluk”, “Yardımseverlik”, “Hak ve özgürlüklere saygı” ve “Çalışkanlık” değerlerinin 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları düzeylerini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmanın verilerinin elde edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Döküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 187). Bu yöntem uygulanırken öncelikle dokümanlar okunarak ortaya çıkan bilgiler kodlanmakta, daha sonra kodlanan dokümanlar bir araya getirilerek içeriklerinden çalışma kapsamında verilecek sonuçlar çıkarılmaktadır (Morgil ve Yılmaz, 1999). Bu yöntem uygulanırken öncelikle Talim Terbiye Kuruluna 6. sınıf programında yer alan değerler tespit edilmiş daha sonra MEB ve özel yayınevlerinin yayınladıkları 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitapları incelenmiştir. Çalışma kapsamında programda yer alan değerlerin ders kitaplarına yansımaları düzeylerine bakılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevinde basılan ve 5 yıl süreyle kullanılmasına müsaade edilen MEB tarafından basılan sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabı (Genç ve diğerleri, 2007) ile özel yayınevi tarafından basılan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı (Kolukisa, Tokcan, ve Akbaba, 2008) oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada öncelikle 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerler incelenmiştir. 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tablo 1’de görüldüğü gibi yedi değer vardır.

Tablo 1. İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Üniteler ve Doğrudan Verilecek Değerler

6. Sınıf	
Üniteler	Doğrudan Verilecek Değerler
1. Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	Bilimsellik
2. Yeryüzünde Yaşam	Doğal çevreye duyarlılık
3. İpek Yolu'nda Türkler	Kültürel mirasa duyarlılık
4. Ülkemizin Kaynakları	Sorumluluk
5. Ülkemiz ve Dünya	Yardımselverlik
6. Demokrasinin Serüveni	Hak ve özgürlüklere saygı
7. Elektronik Yüzyıl	Çalışkanlık

Kaynak: (İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 6-7. Sınıf Programı)

Değerlerin tespitinden sonra bu değerlerin ders kitabındaki ünitelere ne şekilde verildiğini gösteren bir “değer belirme formu” (düz metin, internet haberi, bilgi kutucuğu, fıkra, şiir, hikâye, gerçek görsel materyal, yardımcı görsel materyal) hazırlanarak her ünite tek tek analiz edilmiştir. Tespit edilen değerler nicelleştirilerek değer belirleme formunda tablolştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Ders kitaplarındaki değerlerin incelenmesi sürecinde Betimsel Analiz ve İçerik Analizi uygulanmıştır. Betimsel Analizde, “Elde edilen veriler önce mantıklı ve anlaşılır bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler yorumlanır ve neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde birtakım sonuçlara ulaşılır” (Yıldırım & Şimşek, 2008). İçerik Analizinde ise temel amaç, “Verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılacak işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır” (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu araştırmada, 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki üniteler araştırmacılar tarafından geliştirilen “değer belirleme formundaki” kıstaslar doğrultusunda incelenmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamında ele alınan ders kitaplarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Değerlere Ait Bulgular

Değerler	Ders Kitapları	Düz Metin	İnternet Haberi	Gazete Haberi	Bilgi Kutucuğu	Mektup	Fıkra	Şiir	Hikâye	Günlük	Gerçek Görsel Materyal	Yardımcı Görsel Materyal	Toplam
Bilimsellik	MEB	3									2		5
	ÖZEL	7									4		11
Doğal çevreye duyarlılık	MEB	2			2						2	3	9
	ÖZEL		1						2				3
Kültürel mirasa duyarlılık	MEB	1			3				2		4	3	13
	ÖZEL	16	2		2			1			22	1	44
Sorumluluk	MEB	1									2		3
	ÖZEL	11		3							5		19
Yardımseverlik	MEB			1		1					1		3
	ÖZEL	1	1	4							1		7
Hak ve özgürlüklere saygı	MEB			2	2				1		1	1	7
	ÖZEL	20	5								11	4	40
Çalışkanlık	MEB	2	1		1								4
	ÖZEL	1											1
Toplam		65	10	10	10	1		1	5		55	12	169
%		38,4	5,9	5,9	5,9	0,5		0,5	2,9		32,5	7,1	100

Tablo 2’den değerlerin ders kitaplarına yansımaları hakkındaki sonuçlar incelendiğinde, “Bilimsellik” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 3 kez düz metin, 2 kez gerçek görsel materyal şeklinde toplam 5 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 7 kez düz metin, 4 kez gerçek görsel materyal

aracılığıyla toplamda 11 kez yer aldığı görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan ders kitabına oranla özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değere daha etkili bir şekilde yer verildiği söylenebilir.

“Doğal çevreye duyarlılık” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 3 kez yardımcı görsel materyal, 2’şer kez gerçek görsel materyal, bilgi kutucuğu ve düz metin şeklinde toplam 9 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 2 kez hikâye,1 kez de internet haberi aracılığıyla toplamda 3 kez yer aldığı görülmektedir. Özel yayınevi basımlı ders kitabına oranla MEB tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değer daha etkili bir şekilde yer aldığı söylenebilir.

“Kültürel mirasa duyarlılık” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 4 kez gerçek görsel materyal, 3’er kez bilgi kutucuğu ve yardımcı görsel materyal, 2 kez hikâye ve 1 kez de düz metin şeklinde toplam 13 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 22 kez gerçek görsel materyal, 16 kez düz metin, 2’şer kez bilgi kutucuğu ve internet haberi, 1 kez de yardımcı görsel materyal aracılığıyla toplamda 44 kez yer aldığı görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan ders kitabına oranla özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değere daha etkili bir şekilde yer verildiği söylenebilir.

“Sorumluluk” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 2 kez gerçek görsel materyal, 1 kez düz metin şeklinde toplam 3 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 11 kez düz metin, 5 kez gerçek görsel materyal, 3 kez gazete haberi aracılığıyla toplamda 19 kez yer aldığı görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan ders kitabına oranla özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değere daha etkili bir şekilde yer verildiği söylenebilir.

“Yardımsızlık” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 1’er kez gazete haberi, mektup ve gerçek görsel materyal şeklinde toplamda 3 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 4 kez gazete haberi, 1’er kez de düz metin, gerçek görsel materyal ve internet haberi aracılığıyla toplam 7 kez yer aldığı görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan ders kitabına oranla özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değere daha etkili bir şekilde yer verildiği söylenebilir.

“Hak ve özgürlüklere saygı” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 2’şer kez gazete haberi ile bilgi kutucuğu, 1’er kez de hikâye, gerçek görsel materyal ve yardımcı görsel materyal şeklinde toplam 7 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında 20 kez düz metin, 11 kez gerçek görsel materyal, 5 kez internet haberi ve 4 kez de yardımcı görsel materyal aracılığıyla toplamda 40 kez yer aldığı görülmektedir. MEB tarafından hazırlanan ders kitabına oranla özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değere daha etkili bir şekilde yer verildiği söylenebilir.

“Çalışkanlık” değerinin MEB’e bağlı ders kitabında 2 kez düz metin, 1’er kez de bilgi kutucuğu ve internet haberi şeklinde toplam 4 kez yer aldığı görülürken; aynı değer özel yayınevine bağlı ders kitabında ise sadece 1 kez de

düz metin aracılığıyla yer aldığı görülmektedir. Özel yayınevi basımlı ders kitabına oranla MEB tarafından hazırlanan ders kitabında adı geçen değerlerin daha etkili bir şekilde yer aldığı söylenebilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Değerlerin genel olarak ders kitaplarına yansımaları incelendiğinde ders kitaplarında en fazla düz metin (%38,4) ve gerçek görsel materyaller (%32,5) aracılığıyla değerlere yer verildiği görülürken, yardımcı görsel materyal (%7,1), bilgi kutucuğu, gazete haberi ve internet haberi (%5,9), hikâye (%2,9) ve mektup ve şiir (%0,5) şeklinde yer bulmuştur. Fıkra ve günlük gibi ders kitaplarında yer alması gereken unsurların ise değer kazandırmada hiç kullanılmadığı görülmektedir. Burada iki yayınevi tarafından hazırlanan ders kitaplarında da çeşitlilik bakımından aynı oranlar görülse de düz metin (özel yayınevi 56, MEB 9), internet haberi (özel yayınevi 9, MEB 1), gazete haberi (özel yayınevi 7, MEB 3), şiir (özel yayınevi 1, MEB 0), gerçek görsel (özel yayınevi 43, MEB 12), kullanmada özel yayın evinin; bilgi kutucuğu (özel yayınevi 2, MEB 8), mektup (özel yayınevi 0, MEB 1), hikaye (özel yayınevi 2, MEB 3), yardımcı görsel (özel yayınevi 1, MEB 7), kullanmada ise MEB'e ait 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında daha fazla oranda yer verildiği görülmektedir.

Ayrıca 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan değerlerin kazandırılmasına yönelik olarak, özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında, MEB tarafından hazırlanan ders kitabına göre değerlere daha fazla yer verildiği görülmektedir. Özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında yedi değer 125 kez farklı şekillerde yer verilirken, MEB tarafından hazırlanan ders kitabında yedi değere sadece 44 kez yer verilmiştir. Programda yer alan yedi değer için özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabında, MEB tarafından hazırlanan ders kitabına göre daha fazla yer verildiği görülmektedir. Sadece çalışkanlık ve doğal çevreye duyarlılık değerinin kazanımına yönelik olarak MEB tarafından hazırlanan ders kitabında özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabına göre daha fazla yer verilmiştir. (Çalışkanlık MEB 4, özel yayınevi 1, doğal çevreye duyarlılık MEB 9, özel yayınevi 3).

Bu sonuçlar dikkate alındığında programda yer alan değerlerin sosyal bilgiler ders kitaplarına yansıtılmasında MEB tarafından hazırlanan ders kitabının özel yayınevi tarafından hazırlanan ders kitabına oranla biraz daha zayıf kaldığı görülmektedir. Çünkü değerlerin kullanım sıklığı ve veriliş şekli açısından özel yayınevi tarafından basılan ders kitabında bu duruma daha fazla dikkat edildiği görülmektedir. Ders kitapları hazırlanırken özellikle değer kazanımında her bir değer için tüm öğrenciler için hem görsel hem de bilişsel düzeylere hitap eden unsurların kullanılmasının olumlu sonuçları da beraberinde getireceği aşikardır. Yani ders kitaplarında değerlere ne kadar farklı şekillerde yer verilirse öğrenciler açısından da değer kazanımı bir o kadar rahat ve kalıcı bir şekilde sağlanmış olacaktır. Bu yüzden ders kitapları revize edilirken tüm bu durumlar ışığında hareket edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Balcı, N. (2008). *İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Cornbleth, C. (1990). *Curriculum in Context*. London: Falmer Press.
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak Pusulası*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi.
- Dilmaç, B. (1999). *İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitiminin Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dönmez, C. (2003). *Sosyal Bilgiler Programının (1998) Değerlendirilmesi ve Ders Kitapları*. Sosyal Bilgiler Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Klavuzu, Gündüz Eğitim Yayıncılık, Ankara- 2003, s.31-41
- Erdem, M. (2003). "Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler," *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4) 50-70.
- Genç, E., Polat, M. M., Başol, S., Kaya, N., Azer, H. & Gökçe, S., ve diğerleri. (2007). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. (C. Güzel, Çev.). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar*, Ötüken Yayınevi, İstanbul.
- Halstead, J.M. & Taylor, M.J. (2000). *Learning and Teaching about Values: A Review of Recent Research*. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202. doi: 10.1080/713657146.
- Killoğlu, İ. (1988). *Ahlak ve Hukuk İlişkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı.
- Kolukisa, A., Tokcan, H. & Akbaba, B. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 6 Ders Kitabı*, Ankara: Gizem Yayınları.
- Lawton, D. (1975). *Class, Culture and the Curriculum*. London: Routledge and Kegan Paul Press.
- Meb. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6-7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu (Taslak Basım)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Morgil, F. İ. & Yılmaz, A. (1999). "Fen Öğretmenlerinin Görevleri ve Nitelikleri, Fen Öğretmeni Yetiştirilmesine Yönelik Öneriler", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 181-186.
- Oğuzkan, F. (1981). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Powell, S. (2010). *Hide and Seek: Values in Early Education and Care*, *British Journal of Educational Studies*, 58(2), 213-229. doi: 10.1080/00071001003752195

Rodger, A. (2000) The Spiritual in Values Education. Journal of Moral Education, 29 (4), 463-475. doi: 10.1080/713679389.

Sanchez, T. R.(1998). Using Stories about Heroes To Teach Values, ERIC Clearinghouse for Social Studies, Indiana.

Timuçin, A. (2005). Değer Nedir? Felsefe Dünyası. (41) 15.

Topkaya, Y. (2011). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Değerlerin Ders Kitaplarına Yansıma Düzeylerinin Değerlendirilmesi, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). Değerler Eğitimi, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, (6. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

SUMMARY

The value, phenomenological concept and about human, can be described based on its phenomenological characteristics. The value can be defined as a core characteristics which directs human's behavior and stimulates them. More specifically the value have condense humane content which defines the experiences associated with human. The fact that different sciences focus on the values, is very important in understanding its universal characteristics. The value which direct individuals' living, shapes individuals' way of life so it has guiding characteristics. The value can be explained as the motions revealing internal energy. It is understood that the description suggested by the researchers varies significantly (Akbaş, 2004; Çağlayan, 2005; Erdem, 2003; Giddens, 2005; Killoğlu, 1988; Oğuzkan, 1981; Timuçin, 2005).

Turkish social studies curriculum underwent remarkable changes in 2005. The radical changes occurred in instructional applications of the social studies curriculums and general aims of the social studies curriculum. After those changes the perspective towards the social studies has changed. Previous social studies curriculums were teacher centered, were restricted with history, geography, citizenship and consisted of sole knowledge. The social studies curriculum developed in 2004, has revealed the necessity of teaching the values children. The new social studies course requires the children to constitute their own values and improve their skills on the values. It is known that people can make sense of their behaviors by knowing themselves. The fact that the individual can know himself and become active, conscious citizen depends on the dimension in which the individual internalizes (Balci, 2008). The instructional curriculums applied in the schools is one of the effective way to transmit the values accepted by the state. Therefore instructional environment is accepted as part of the value education (Powell, 2010).

When these points are taken into consideration, the course books is the materials that is mostly used by teachers and students in progress of teaching and learning. Therefore way and frequency of values in the course books must be defined by regarding of students' perception level.

Purpose and Significance: This study aims to reveal reflection level of values such as "Scientific", Sensibility to natural environment", Sensibility to the cultural heritage", "Responsibility", "Altruism", "Respect for rights and freedoms" and "Dilligence" to the 6th grade social studies course books.

Methods: The data was obtained through document analysis, one of the qualitative research methods.

Results: Based on the findings it can be said that the course books published by the MNE press became weaker in comparison to the course books published by the private books. Therefore using both visual and cognitive elements brings positive results in preparing course books. In other words as the values are included in different ways, value acquisition comes out more easily and permanently. Therefore while the course books are revised, these points must be regarded.

Discussion and Conclusions: When the reflections of values to the course books are examined, it is seen that plain text (%38,4) and real visual materials (%32,5) were mostly employed just as auxiliary visual materials (%7,1), knowledge box (%7,1), newspaper and internet news (%5,9), story (%2,9), letter and poet (%0,5) were included. While the elements such as diaries and tales must be included in the course book, they were not used in teaching the values. Although there is a variety among the course books and same rate is common on both types of the course books, the course books published by private press includes more plain text (56 by private press, 9 by MNE press), internet news (9 by private press, 1 by MNE press), newspaper news (7 by private press, 3 by MNE press), poet (1 by private press, No MNE press), real visual material (43 by private press, 12 by MNE press) than the course books published by MNE press, the course books by MNE press includes more knowledge box (2 by private press 8 by MNE press), letter (no book by private press, 7 by MNE press), story (2 by private press, 3 by MNE press), auxiliary visual material (1 by private press, 7 by MNE) than the course books published by private press do.

In addition the course books published by the private press includes more values than the course books published by MNE press. While the values appeared in 125 different ways, the values were included in 44 different ways in the course books published by the MNE press. Those seven values were included in the course books published by the private press than in the course books by the MNE press. Just diligence and sensibility to natural environment values were more included in the course books published the MNE than course books by the private press (4 by the MNE press, 1 by the private press in diligence value, 9 by the MNE press, 3 by the private press in sensibility to natural environment value).